

Examen VWO 2012

tijdvak 2
woensdag 20 juni
9.00 - 12.00 uur

Latijn

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 22 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 74 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

- Regel 7 **origini Romanae et deos adfuisse**
- 1p 1 Leg uit waarop deze woorden een toespeling zijn. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.
- Regel 12 **Aegre id Romana pubes passa**
Uit het vervolg blijkt dat dit ook voor Romulus gold.
- 1p 2 Citeer het Latijnse tekstelement uit het vervolg (t/m **vocat** regel 15) waaruit dat blijkt.
- Regel 19-23 **Invitati** t/m **discurrit**
De actie van de Romeinen vond niet spontaan plaats, maar was gepland.
- 2p 3 Citeer de twee Latijnse tekstelementen uit de regels 21-23 (**Ubi** t/m **discurrit**) die duidelijk maken dat er sprake was van planning.
- Regel 22-23 **ad rapiendas virgines**
In sommige manuscripten van Livius staat niet **rapiendas** maar **capiendas**.
- 1p 4 Leg uit dat de lezing **rapiendas** meer bijdraagt tot enargeia.
- Regel 23 **raptae**
Uit grammaticaal oogpunt zou je hier eerder de vorm **rapta** verwachten.
- 2p 5 a. Leg dit uit.
b. Verklaar het gebruik van **raptae** in plaats van **rapta**.
- In de regels 23-28 (**Magna** t/m **factam**) komt een climax voor.
- 2p 6 Citeer van elk van de drie onderdelen van deze climax steeds het eerste Latijnse woord.
- Regel 24 **patrum** en regel 32 **patrum**
Hiermee worden niet dezelfde **patres** bedoeld.
- 2p 7 a. Beschrijf in eigen woorden wie met **patrum** in regel 24 worden bedoeld.
b. Beschrijf in eigen woorden wie met **patrum** in regel 32 worden bedoeld.
- Regel 34 **quo** t/m **sit**
- 1p 8 Waarop heeft de opvatting **quo** t/m **sit** betrekking?
A bezittingen
B bondgenootschap
C huwelijk
D kinderen
- Regel 32-38 **Sed** t/m **desiderium**
- 2p 9 a. Citeer het Latijnse woord uit de regels 32-38 (**Sed** t/m **desiderium**) waaruit blijkt dat Romulus erkende dat de roof van de meisjes een onbehoorlijke daad was.
b. Leg uit dat Romulus de verantwoordelijkheid voor de roof ook bij anderen legde. Baseer je antwoord op de regels 32-38 (**Sed** t/m **desiderium**).

Regel 32-40 **Sed t/m sunt**

Romulus gaf de meisjes een tweeledig advies.

- 2p 10 Beschrijf dit tweeledige advies in eigen woorden. Baseer je antwoord op de regels 32-40 (**Sed t/m sunt**).

Regel 31 **est** en regel 40 **sunt**

Deze twee werkwoordsvormen staan in dezelfde tijd. Toch is er verschil in het gebruik van de tijd.

- 2p 11 Leg dit uit. Ga bij je antwoord in op beide werkwoordsvormen.

Tekst 2 en Tekst 1

De door Plutarchus genoemde Fabius (Tekst 2, regel 1) behoort tot de Romeinse geschiedschrijvers die vóór Livius leefden.

- 2p 12 a. Noteer de naam van deze groep geschiedschrijvers.
Tekst 2, regel 9-10 'van wie er maar enkelen vrouwen bezaten'
b. Citeer het Latijnse tekstelement uit Tekst 1, regel 1-8 (**iam t/m miscere**) dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

Tekst 3

Regel 6 **eam indignitatem**

Om twee verschillende redenen werd de belegering door Mucius als een belediging ervaren.

- 2p 13 Beschrijf deze twee redenen in eigen woorden. Baseer je antwoord op de regels 1-7 (**Obsidio t/m constituit**).

Regel 6-7 **primo sua sponte penetrare in hostium castra constituit**

Later veranderde Mucius van gedachten.

- 2p 14 a. Beschrijf in eigen woorden in welk opzicht hij van gedachten veranderde.
Baseer je antwoord op het vervolg (t/m **facinus** regel 12).
b. Beschrijf in eigen woorden op grond van welke overweging hij van gedachten veranderde. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m **facinus** regel 12).

Uit een aantal gegevens in de regels 12-17 (**Adprobant t/m obtruncat**) valt af te leiden dat Mucius van plan was Porsenna te doden.

- 2p 15 Beschrijf in eigen woorden twee gegevens waaruit je dit kunt afleiden.

Regel 13 **in confertissima turba**

- 1p 16 Beschrijf in eigen woorden door welke omstandigheid er zo'n grote menigte op de been was. Baseer je antwoord op de regels 12-17 (**Ubi t/m obtruncat**).

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Regel 20-21 **Romanus sum civis; C. Mucium vocant**

De bereidheid waarmee Mucius dit hier zegt, vormt een contrast met de terughoudendheid die hij toonde in regel 15-16 (**ne semet ipse aperiret quis esset**).

- 2p 17 Leg uit dat zijn houding in beide gevallen door de situatie werd bepaald. Ga in op beide situaties.

Regel 22 **facere et pati fortia**

- 2p 18 a. Beschrijf in eigen woorden wat **facere fortia** in deze context concreet inhoudt.
b. Beschrijf in eigen woorden wat **pati fortia** in deze context concreet inhoudt.

Regel 26 **Nullam aciem, nullum proelium timueris**

Op het eerste gezicht lijken deze woorden een geruststelling.

- 2p 19 a. Leg dit uit.
Uit het vervolg blijkt dat het slechts om een schijnbare geruststelling gaat.
b. Leg dit uit.

Regel 32 **miraculo**

- 1p 20 Beschrijf in eigen woorden wat de koning een **miraculum** vond.

Regel 36 **meritum**

- 1p 21 Beschrijf in eigen woorden wat **meritum** inhield. Baseer je antwoord op het voorafgaande (vanaf **Quam** regel 31).

Regel 37 **quod minis nequisti**

quod

- 2p 22 a. Beschrijf in eigen woorden waarop **quod** betrekking heeft. Baseer je antwoord op de regels 27-30 (**Cum** t/m **vident**).

minis

- b. Waaruit bestond deze dreiging? Citeer als antwoord het desbetreffende Latijnse tekstelement uit het voorafgaande (vanaf **Hoc** regel 25).

Tekst 4

Bestudeer Tekst 4 met de inleiding en de aantekeningen.

- 37p Vertaal de regels 1 t/m 11 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.